

Täysistunto

Perjantai 17.6.2016 klo 12.59—15.01

7. Hallituksen vuosikertomus 2015

Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle valtion vuoden 2015 tilinpäätöksen ja hallituksen vuosikertomuksen tarkastuksesta

Kertomus K 10/2016 vp

Kertomus K 15/2016 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 2/2016 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 2/2016 vp. (Hälinää — Puhemies koputtaa)

Keskustelu

13.17 **Eero Heinäluoma sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! (Hälinää — Puhemies koputtaa)

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoiset edustajat, pyydän, että silloin kun on poistumishaluja, niin tehdään se hiljaisella äänellä. (Hälinää — Puhemies koputtaa) — Arvoiset edustajat, täällä on istunto meneillään ja edustaja Heinäluoma pöntössä.

Auttaako tämä? Jos ei nyt tule hiljaista, niin ei millään kyllä sitten.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Olkaa hyvä!

Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on siis hallituksen vuosikertomus vuodelta 2015, ja tämä on tärkeä osa eduskunnan jälkikäteisvalvontaa hallituksen toimintaan nähden. Se on myös tärkeä paikka katsoa, mitä hallitus on tehnyt eduskunnan eri yhteyksissä ottamien kannanottojen, lausumien perusteella ja onko eduskunnan tahtoa hallituksen toiminnassa noudatettu.

Tällä kertaa on useita asioita, joita tarkastusvaliokunta on käynyt erikseen lävitse sen ohella, että se on saanut asiantuntijavaliokuntien lausunnot käyttöönsä. Näitä ovat ensinnäkin vuosikertomuksen kehittäminen. Siinä on tapahtunut eduskunnan esittämän mielipiteen mukaista kehitystä.

Harmaa talous on käyty erikseen lävitse, millä tavalla harmaan talouden vastaiset toimet ovat edistyneet. Valiokunta on päättänyt ottaa myös tämän kansainvälisen veronkierron yhdeksi erityisselvityksen kohteeksi, jota jatketaan ensi syksynä, ja tästähän meillä oli eri

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2016 vp

valiokuntien yhteinen julkinen kuuleminen toukokuussa. Valiokunta odottaa, että hallitus antaa tämän vuoden loppuun mennessä selvityksen siitä, mihin toimenpiteisiin hallitus on ryhtynyt tiedonvaihdon parantamiseksi viranomaisten välillä juuri harmaan talouden ongelmien poistamiseksi.

Ict-asiat ovat myös olleet tänäkin vuonna erityisselvityksen kohteena. Havainto tässä on, että paljon tapahtuu, mutta hallituksen vuosikertomuksesta ei käy ilmi se olennainen eli se, mitä tuloksia näissä tietohankkeissa on saatu aikaan tai miten nämä kustannukset ovat kehittyneet suhteessa saatuihin hyötyihin, joten odotamme, että tässä suhteessa hallitus tulee ensi vuonna palaamaan asiaan.

Sitten on käyty Senaatti-kiinteistöissä lävitse, miten hallitus on korjannut eduskunnan aikaisempien kannanottojen johdosta Senaatti-kiinteistöjen toimintaa. Tämäkin on mennyt oikeaan suuntaan.

Tänä vuonna valiokunta otti yhden teeman erityisen perusteellisesti läpi katsottavaksi, ja se koski tätä Savonlinnan opettajakoulutusta ja siihen liittyvää päätöksentekoa ja sitä, mitä yleisempiä johtopäätöksiä tässä on syytä tehdä. Tämä käytiin lävitse kuulemalla sekä opetusministeriötä että Itä-Suomen yliopistoa että sitten tätä Savonlinnan opettajakoulutusyksikön johtoa ja myös sitten tutustumalla asiaa koskeviin muihin selvityksiin, muun muassa Pellervon selvitykseen tämän opettajakoulutuksen lakkauttamisen taloudellisista vaikutuksista. Tämä selvittely oli erittäin hyödyllinen, ja se antoi aiheen useisiin jatkopohdiskeluihin.

Ensimmäinen havainto oli, että tämän 2 miljoonan euron lisämäärärahan, joka edellisen hallituksen aikana myönnettiin Savonlinnan opettajakoulutuslaitoksen toiminnan turvaamiseen ja kehittämiseen, käyttöä ministeriö ei ollut seurannut ja oli erittäin vaikea saada tietoja siitä, mihin tämä 2 miljoonaa konkreettisesti on mennyt. Kun tietoja lopuksi saatiin, osoittautui, että oli aika ristiriitainen käsitys Savonlinnassa ja Itä-Suomen yliopiston johdossa siitä, mitä tällä rahalla on tehty. Valiokunta päätyikin tässä antamaan kohtuullisen harvinaislaatuiset moitteet opetusministeriölle siitä, että seurantaa tämän määrärahan käytöstä ei ole tehty enää. Myöskään ei ole ajoissa varmistettu, tuleeko se lopputulos, johon tuolla tulostavoitteiden asetannalla aikoinaan on tähdätty.

Sitten tämä johti siihen havaintoon, että meillä syntyy riski tällaisesta yleisemmästä osaoptimoinnista eli kukin taho, on se sitten yliopisto tai Tulli tai poliisi tai syyttäjä tai oikeuslaitos, tekee omasta yksittäisestä intressistään asioihin liittyviä päätöksiä. Tähän joukkoon voi tietysti lisätä myös sitten vaikkapa Postin ja monta muutakin yhtiötä tai vanhaa liikelaitosta. Nämä päätökset voivat olla tämän tahon oman intressin ja annettujen tehtävien mukaisia. Mutta sitten kun katsotaan yhteiskunnan kokonaistase, mitkä loppujen lopuksi ovat yhteiskunnan ja julkisen vallan kokonaiskustannukset, voidaan huomata, että se, minkä ensin piti olla säästöä, saattaakin olla lisää menoa ja aikaisempien investointien muuttumista hyödyttömiksi.

Tähän liittyen tässä yliopistorahan jaossa huomattiin, että Savonlinnan opettajakoulutus on sinällensä erittäin kustannustehokasta ja näin on tältä puolelta hyvin hoidettua mutta yliopiston sisäisessä rahanjaossa korostuvat erityisesti tutkimukseen, tohtorituotantoon, ulkopuoliseen rahoitukseen liittyvät kriteerit, ei se, kuinka tehokkaasti ja kuinka hyvin yliopisto kouluttaa opettajia ammattiinsa. Näin ollen valiokunta päätyi ehdottamaan, että olisi tarve pohtia, pitäisikö yliopistojen rahanjakokriteereitä tältä osin kehittää, että ne huomioisivat erilaisen koulutuksen. Tämähän on huomioitu nyt jo muun muassa Sotakorkeakoulun osalta, että siinä tiede on vähän semmoisessa roolissa kuin tämä ammattiin valmistava

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2016 vp

osuus. Tämä vaatii siis varmaan eduskunnassakin sivistysvaliokunnan osalta pohdiskelua, joka on se varsinainen asiantuntijavaliokunta.

Sitten huomattiin, että yliopistojen kohdalta hallituksen tai valtioneuvoston koordinaatioryhmä, alueellistamisen koordinaatioryhmä, ei käsittele tällaisia muutos- tai lakkautuspäätöksiä, joten valtiolla ei koskaan oikeastaan arvioida sitä, onko yhteiskunnan kokonaisintressin mukaista lopettaa vaikkapa tässä opettajakoulutus Savonlinnassa, vaikka se aiheuttaa huomattavia kiinteistöjen tyhjällejäämisiongelmiä ja sillä saattaa olla iso vaikutus koko aluetalouteen, joten esitämme harkittavaksi, että koordinaatioryhmältä pitäisi myös näissä yliopistojen päätöksissä vähintäänkin pyytää lausunto, mitä tämä uudistus tarkoittaa valtion kokonaisintressissä.

Sitten tämä johti isompaan havaintoon, että voi olla, että meillä syntyy Savonlinnan taipaisten kaupunkiseutujen kehityksessä huomattavia pulmia sen takia, että kun kukin osaviranomainen tekee tämän oman päätöksensä, niin nämä kaikki säästöt, leikkaukset ja lakkautukset voivat kohdistua pitkälti samoille paikkakunnille — yliopistot, tuomioistuinlaitos, sitten poliisi, syyttäväviranomaiset, ja listaa voi jatkaa aika pitkään. Tältä pohjalta valiokunta päätyi esittämään, että eduskunta ottaisi kannanoton, jossa velvoitettaisiin hallitusta paneutumaan kaupunkiseutujen kehityksen ongelmiin ja tekemään tämä arvio joko erillisselvityksenä tai yleisemmän selvityksen osana koskien suomalaisen aluekehityksen tulevaisuutta. Se olisi vahva kannanotto, ja tässä jäätäisiin odottamaan hallitukselta toimia vuoden 2017 loppuun mennessä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä on aikaa ennen suuren valiokunnan kokousta aika tarkkaan 5 minuuttia, ja tämä aika käytetään debattiin.

13.24 Pekka Haavisto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin kiitos tarkastusvaliokunnalle ja edustaja Heinäluomalle hyvästä työstä.

Puutun siihen asiaan, jossa hän puhui tästä osaoptimoinnista, joka nyt liittyy tähän Savonlinna-kysymykseen mutta myöskin kaupunkiseutujen kehitykseen. Itse olen miettinyt sitä, kun viime syksynä hyväksyttiin kestävän kehityksen tavoitteet vuodelle 2030, joissa on monia eri sektorien tavoitteita, joita pitäisi miettiä holistisesti ja kokonaisuutena. En tiedä oikeastaan, kuka hallituksessa ja kuka täällä eduskunnassa miettisi tätä kokonaisuutta. Meillä on aikanaan tehty tulevaisuusvaliokunta ehkä joitain näitä tarpeita varten, mutta mielestäni olisi aika puhua siitä: siihen liittyvät energiatuotannon kehittämiskysymykset, siihen liittyvät muut, jotka ovat kaikki kestävän kehityksen teemojen mukana, mutta myöskin kaupunkiseutujen kestävä kehitys. Kiitos edustaja Heinäluomalle tämän asian esille ottamisesta, ja mielestäni vaikkapa tässä kestävän kehityksen 2030-tavoitteiston puitteissa pitäisi joskus miettiä tätä isoa kokonaiskuvaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Täällä vastauspuheenvuoroja ovat pyytäneet edustajat Ala-Nissilä, Järvinen, Lauslahti, Puumala, Kiuru, Viitanen, Feldt-Ranta ja Taavitsainen. (Jukka Gustafsson: Eikös Gustafsson ollut kanssa?) — Ei ole Gustafssonin nimeä, ei ole painanut, hänen nappinsa ei näy täällä. — Edustaja Ala-Nissilä, vastauspuheenvuoro.

13.26 Olavi Ala-Nissilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä edustaja Heinäluoma hyvin selvitti valiokunnan mietintöä, erityisesti tätä osaoptimointiin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2016 vp

liittyvää korkeakoulukysymystä. Todellakin, sen verran täydennän, Suomessahan on seutukaupunkeja 50, seutukuntia vähän enemmän, ja tämä on yksi ilmiö nyt, kun kaupungistuminen on megatrendi, siis väen muuttaminen suuriin asutuskeskuksiin, erityisesti pääkaupunkiseudulle. Nämä ratkaisut voivat vaikuttaa seudullisesti hyvinkin aluekehitystä vahingoittavalla tavalla, kun samaan seutukuntaan sattuu ehkä päällekkäin vielä valtion ratkaisuja ja toisaalta yleinen muutos, väestökato. Siinä mielessä tämä ponsi, jonka valiokunta teki, mielestäni on todella paikallaan, ja toivotaan, että hallitus tekee ehkä erillisselvityksen tai antaa joka tapauksessa riittävän vastauksen.

13.27 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmasti kokonaisvaltaista tarkastelua tarvitaan alueiden osalta ja samaan aikaan myös sitä kokonaisvaltaista tarkastelua, otetaan vaikka tiede, tutkimus ja opetus, miltä osin päästään niihin tarpeellisiin, laadukkaisiin lopputuloksiin. Tietenkin tässä on ongelma, että mistä suunnasta katsotaan ja mitkä ne kriteerit ovat, mutta varmasti näihinkin löytyy omat ratkaisut. Ja tänä päivänä kun eletään myöskin digitaalisessa maailmassa yhä enemmän, niin myöskin tällaiset verkostomaiset toimintamallit ovat entistä enemmän mahdollisia, ja ne tuovat myöskin ratkaisuja todennäköisesti tähänkin kysymykseen.

13.27 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hyvää työtä on valiokunta tehnyt. Minäkin kyllä haluan tässä yhteydessä kantaa huolta tästä Savonlinnan opettajakoulutuksen lakkauttamisesta, ja on hyvin tärkeää, että koko valiokunta on tähän kiinnittänyt huomiota ja esittää muun muassa tämänkaltaisten tapausten jatkon kannalta tätä kaupunkiseutujen selvittämistä kokonaisaluetaloudellisesti.

Tämähän on kammottavaa esimerkiksi Savonlinnan tapauksessa aluetaloudelle: osto-voimasta häviää 30 miljoonaa, menee työpaikkoja ja kenties opiskelija-asuntosäätiö konkurssiin. Sillä tavalla tämä on ollut kyllä kovin lyhytnäköistä, että hallitus on antanut tapahtua ylipäättään niin, että tämä Savonlinnan opettajakoulutus nyt sitten ajetaan alas. Kiitos tässä Jukka Gustafssonille, joka aikanaan omalta osaltaan taisteli tämän asian puolesta.

Mutta kaiken kaikkiaan valiokunnalle kiitokset siitä, että tämä hyvin merkittävä asia on huomattu, ja myös nämä havainnot kriteeristöä sekä sitten tästä alueellisesta koordinaatioryhmästä ovat mielestäni erittäin tarpeellisia. Mutta tällaisista (Puhemies koputtaa) keskittämispolitiikkaa me emme tarvitse, ja siksi on hyvä, että nämä kaupunkiseudut huomioidaan.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoiset edustajat, valitettavasti hyvin alkuun päässeän debatin viimeinen puheenvuoro (Jukka Gustafsson: Nimi mainittiin!) on pakko myöntää edustaja Heinäluomalle, joka avasi tämän keskustelun.

13.29 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän tähänastisesta hyvin rakentavasta palautteesta. Valiokunnan mietintöhän oli yksimielinen, ja se mielestäni näkyy myös tähän saakka lausutussa — on hyvä, että tämä koetaan yhteiseksi huoleksi ja haetaan yhdessä ratkaisuja. Pidän perusteltuna, että jatkaisimme keskustelua vielä ensi viikolla, jolloin voitaisiin käydä tarkemmin lävitse myös näitä valiokunnan ehdotuksia, nauttivatko ne niin suurta kannatusta kuin tämä alkuotos näyttäisi kertovan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2016 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat, huomasin aika monen teistä toivovan vielä vastauspuheenvuoroa. Meidän pelisääntömme ovat kuitenkin sellaiset, että tämä istunto päättyy puoli kahdelta, koska suuri valiokunta alkaa täsmälleen samaan aikaan.

Eliikkä vielä kertaalleen: tämän asian käsittely ja istunto keskeytetään ja istuntoa jatketaan suuren valiokunnan jälkeen klo 15.

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin.